

A TUDOMÁNYOS ÉS MŰSZAKI TÁJÉKOZTATÁS BULGÁRIÁBAN

Gáspár István – Szántó Jánosné

Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ

A tudományos-műszaki tájékoztatás országos rendszere Bulgáriában

A bolgár Minisztertanács 1973 márciusában határozatot hozott az országos információk rendszer szervezetének kialakításáról. Ennek alapján koncepció készült az "Egységes társadalmi információk rendszer" alrendszerének tekintendő tudományos és műszaki tájékoztatás országos rendszerének létrehozásáról. A tudományos-műszaki információk rendszerrel funkcionális kapcsolatban van az automatizált irányítási rendszerek alrendszere.

A koncepció elvi alapja, hogy a bolgár rendszer a KGST-tagországok tudományos-műszaki információ rendszereinek integrációját segíti elő.

Az ország információk rendszerének fejlődése négy szakaszra bontható.

Az első, 1962-ig terjedő szakaszban alakult meg a Bolgár Tudományos Akadémia és a Tudományos Műszaki Fejlesztési Bizottság irányításával a Tudományos-Műszaki Információk és Dokumentációs Intézet.

Az 1962-től 1967-ig terjedő második szakaszban kezdték meg az egységes információk hálózat kiépítését. A tudományos potenciál létrejöttével párhuzamosan ágazati információk központokat és vállalati információk irodákat létesítettek, az Intézet irányításával.

Az 1967-től 1971-ig terjedő harmadik időszakban szervezték meg egységes rendszer keretében a gazdaság különböző részterületeinek információellátását. A tudományos-műszaki kutató és fejlesztő intézeteken belül információk osztályokat szerveztek, s ugyanakkor egyes minisztériumokban is létesítettek információk szerveket.

A jelenlegi negyedik szakaszban /1971 óta/ került sor a Minisztertanács 1973. márciusi határozata alapján az országos információs rendszer már említett koncepciójának kidolgozására.

A tudományos-műszaki tájékoztatás országos rendszere három szintes.

A legfelső szint az országos információs szerveket /számszerint tizenegy/ foglalja magában.

Az országos információs rendszer központi szerve a Központi Tudományos-Műszaki Információs Központ - CINTI.

Központi szervnek tekinthető még a Bolgár Tudományos Akadémia Tudományos Információs Központja, amelynek része az akadémia központi könyvtára is.

Országos információs szervek működnek még a

szabadalomügy,

mező- és erdőgazdaság,

építészet és építőipar,

orvostudomány,

anyag- és energiagazdálkodás,

szabványosítás és mérésügy

területén.

A második szint az ágazati információs szerveket öleli fel. Ide tartoznak az állami ipari egyesülések tudományos-műszaki információs központjai, valamint a minisztériumi alárendeltségű információs szervek/pl. Gépipari Információs Intézet, Hírközlési Információs Intézet/.

A harmadik szintet a helyi információs szervek foglalják el. Ilyenek a vállalatok, akadémiai intézetek, főiskolák stb. tudományos-műszaki információs irodái. Ezek csak a saját szakterületükre vonatkozó és a saját vállalati eredményeiket tartalmazó információkat dolgozzák fel közvetlenül, a további információkat a két felsőbb szint-től kapják meg, és továbbítják azokat az illetékes vállalati, illetve intézeti szervekhez.

Az országos tudományos-műszaki információs rendszer létrehozására vonatkozó koncepció a fejlesztés két fő szakaszát irányozza elő: az első szakasz 1975-ig terjed, a második 1975-től 1980-ig.

Az első szakaszban az információs rendszer szervezeti tökéletesítését és az irányítás automatizált információs rendszerének előkészítését végzik el. Ezekhez a munkákhoz tartozik a rendszer távlati

fejlesztési tervének kidolgozása, a szervezeti felépítés körvonalazása, részletes utmutatás a rendszer használóinak, az automatizált rendszer felépítése, az információs nyelvek kidolgozása, a rendszer modelljének, az alkalmazott eszközök nomenklaturájának elkészítése, stb.

Állandóan foglalkoznak az információs szervek és a szakszervezetek, valamint az ifjúsági szervezetek közötti együttműködés elmélyítésével, az információ propagandájának és oktatásának tökéletesítésével stb.

Célul tűzték ki a különféle információs rendszerek /társadalomtudományi információs rendszer, vezetési információs rendszer, tudományos munkák irányításának információs rendszere stb./ közötti, valamint a külföldi információs rendszerekkel való kapcsolat megteremtését.

A fejlesztés második szakaszára irányozták elő az automatizált információs rendszer teljes kialakítását valamennyi országos és ágazati információs szervnél, továbbá a rendszer nemzetközi integrációját, a pénzügyi és káderkérdések megoldását.

A CINTI tevékenységi köre, szervezete és fejlődési távlatai

A CINTI szerepe az országos információs rendszer keretében még nem egészen tisztázott. Bár a tervezet a centralizált irányítás elvén épül fel, jelenleg az egyes szakterületeken működő információs intézmények tevékenységüket saját felelősségükre, nagyobb korlátozás nélkül fejthetik ki.

A Központi Tudományos-Műszaki Könyvtárat az elmúlt évben a CINTI-hez csatolták, megteremtve ezzel a két bázisnak az előirányzott feladatok elvégzéséhez szükséges egységet.

A CINTI szervezete hat fő irányt mutat.

Az első az országos információs rendszer irányításával kapcsolatos szervezési és propaganda-munkákra, módszertani tevékenységre, valamint a gépesítéssel, automatizálással stb. kapcsolatos tudományos kutatómunkákra terjed ki.

A második fő irány az áttekintések és elemzések készítése, különböző közgazdasági, szociális, iparági, tudományos és oktatási területeken. Ehhez kapcsolódik a nemzetközi információcsere, valamint az információk felhasználásának ellenőrzése.

A harmadik az automatizált információfeldolgozás központja.

A negyedik az információs kiadványok szerkesztősége, a nyomda- és sokszorosító üzem és az expedíció.

Az ötödik fő irány a tudományos könyvtár tevékenysége;

a hatodik a francia tudományos-műszaki információs központ tevékenysége.

A CINTI az alábbi kiadványtipusokat jelenteti meg:

vezetői tájékoztatás;

gyorsinformációk;

korszerűsítés, rekonstrukció, új technológiák bevezetésének kérdései;

tanulmányok egyes iparágai fejlődéséről;

fordítások jegyzéke.

E kiadványok kéthetenként, illetve havonta jelennek meg.

A szakfordítások elvégzését a jövőben az ágazati és vállalati információs szervekre kívánják ruházni, s csak az országos fordítási nyilvántartás működik a CINTI keretében.

A CINTI gépesítési és automatizálási terveinek megvalósításához, így pl. új székház építéséhez jelentős anyagi segítséget nyújt a bolgár kormány. Az automatizáláshoz szükséges elektronikus berendezések beszerzésére az ENSZ fejlesztési programja keretében 1 millió dollárt, külföldi szakemberek bevonására a munkába 150 ezer dollárt fordíthatnak. Előbb néhány perifériális berendezés, a későbbiekben pedig IBM számítógép beállítását tervezik.

A terveknel figyelembe veszik a szocialista országokban használt berendezésekkel való kompatibilitást.

Az intézetben két csoport látja el az automatizálással, illetve annak előkészítésével kapcsolatos munkákat. Az egyik a szakirodalmi tájékoztatási tevékenység tervezésével, koordinációs és metodikai problémák megoldásával foglalkozik; a másik csoport feladata az országos információs rendszer megtervezése, a kutatásokra és disszertációkra vonatkozó rendszer kidolgozása, a fordítások koordinációs rendszerének kialakítása.

Megkezdtek a különböző szakterületek tezauruszainak kidolgozását. Céljuk nemzeti tezaurusz felépítése, nemzetközi információs nyelven. A VINITI dokumentumai alapján kezdték meg a feldolgozást, amelynek során figyelembe vették az ETO-t, a VINITI rendszerét és egyéb rubrikátorrendszereket. Egy-egy szűkebb szakterület szakemberei végzik saját területükön a tezaurusz felépítésével kapcsolatos munkákat. A több területet érintő, illetve a határterületi problémákkal több munkacsoport foglalkozik. Az egységesítés és a kódolás az intézetben történik. Az elkészült tezauruszokat kiküldik az ágazati szervezetek véleményezésre, majd a kompatibilitás biztosítása érdekében összhangba hozzák a nemzetközi terminusokkal és jelzésekkel. A VINITI-n kívül szándékukban van az együttműködés kialakítása az NDK információs és dokumentációs központjával, a ZIID-del is.

Eddig az alábbi területek tezauruszai készültek el: gépipar, kohászat, mezőgazdasági gépipar, a mezőgazdaság általános kérdései, a szocializmus politikai gazdaságtana, biofizika, külkereskedelem, közegészségügy szervezése.

Mindent összevetve, a bolgár tudományos és műszaki tájékoztatás az utóbbi években nagy fejlődésnek indult, amit a jövőben is érdemes figyelemmel kísérnünk. Emellett kapcsolataink fejlesztése a bolgár információs szervezetekkel mind a hazai, mind a bolgár tájékoztatási tevékenység szempontjából hasznosnak ígérkezik.

GÁSPÁR, I. - SZÁNTÓ, J.: The status of scientific and technical information in Bulgaria

A team representing the Hungarian Central Technical Library and Documentation Centre studied the Bulgarian national system of scientific and technical information during its stay in that country. The study included the acquaintance with the Central Institute for Scientific and Technical Information /CINTI/, its tasks, organization and prospective development. Experiences gained during this time are considered as highly valuable from the point of developing the co-operation between the respective documentary and information agencies of Hungary and Bulgaria as well as their activities.

ГАШПАР, И. - САНТО, Я.: Система НТИ в Болгарии

Сотрудниками ОМКДК во время их поездки в НРБ была изучена система НТИ Болгарии, а также задачи, организация и перспективы развития Центрального института научно-технической информации (ЦИНТИ).

Авторы, исходя из своих наблюдений, считают развитие связей между венгерскими и болгарскими информационными и документационными органами возможным и целесообразным с точки зрения информационной деятельности, проводимой в двух странах.

GÁSPÁR, I. - Frau SZÁNTÓ, J.: Der Stand der wissenschaftlich-technischen Information in Bulgarien

Die Mitarbeiter der Ungarischen Technisch-Wissenschaftlichen Zentralbibliothek und Dokumentationszentrum /OMKDK/ haben anlässlich ihrer Bulgarienreise das nationale System der wissenschaftlich-technischen Information sowie die Aufgaben, Organisation und Entwicklungsperspektiven des Zentralinstituts für Wissenschaftlich-Technische Information /CINTI/ studiert.

Gemäss der anlässlich ihrer Studienreise gesammelten Erfahrungen verspricht die weitere Entfaltung der Beziehungen zwischen den ungarischen und bulgarischen Dokumentations- und Informationsorganen vom Gesichtspunkt der in den beiden Ländern stattfindenden Informationstätigkeit viel Erfolg.

